

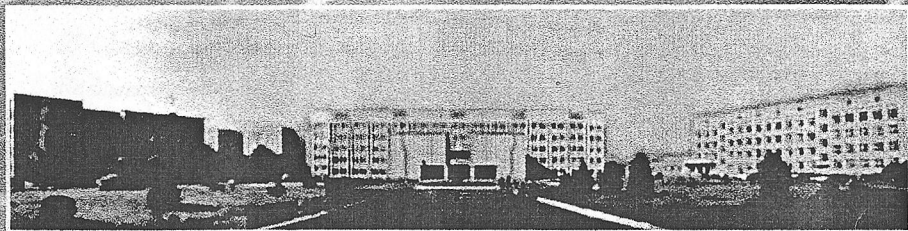
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
Вінницького державного аграрного університету

Випуск 40

ТОМ 2

Вінниця - 2009

Збірник наукових праць Вінницького державного аграрного університету. – Вінниця, 2009. – Випуск 40. – Т. 2 – 202 с.

У збірнику висвітлено питання технології та ефективності вирощування сільськогосподарських культур, екології, актуальні проблеми економіки аграрного сектору, технології вирощування та переробки продукції тваринництва.

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького державного аграрного університету (протокол № 5 від 5 грудня 2009 р.)

Редакційна колегія:

Калетнік Г.М., д.е.н., професор, ректор ВДАУ – головний редактор;
Петриченко В.Ф., д.с.-г.н., професор – заступник головного редактора, ІК УААН;
Польовий Л.В., д.с.-г.н., професор – заступник головного редактора, ВДАУ;
Тимошук Н.М., к. філол. н., доцент – відповідальний секретар, ВДАУ;
Андрощук Н.А., к.е.н., доцент, ВДАУ;
Анісімов В.Ф., д.т.н., професор, ВДАУ;
Барвінченко В.І., д.с.-г.н., професор, ВДАУ;
Власенко В.В., д.б.н., професор, ВДАУ;
Гарькавий А.Д., д.т.н., професор, ВДАУ;
Заболотний Г.М., к.с.-г.н., професор, ВДАУ;
Запорожець М.Ф., д.б.н., професор, ВДАУ;
Іванов М.І., к.т.н., доцент, ВДАУ;
Іскович-Лотоцький Р.Д., д.т.н., професор, ВНТУ;
Кадієвський В.А., д.е.н., професор, НАУ;
Костенко В.М., д.с.-г.н., професор, ВДАУ;
Кулик М.Ф., д.с.-г.н., професор, ІК УААН;
Лисогор В.М., д.т.н., професор, ВДАУ;
Мазур А.Г., д.е.н., професор, ВДАУ;
Мазуренко М.О., д.с.-г.н., професор, ВДАУ;
Мелес В.М., д.е.н., професор, ІАЕ УААН;
Мамалига В.С., д.с.-г.н., професор, ВДАУ;
Мельничук О.Ф., к.ю.н., доцент, ВДАУ;
Огородніков В.А., д.т.н., професор, ВНТУ;
Підпалій І.Ф., д.с.-г.н., професор, ВДАУ;
Правдюк Н.Л., д.е.н., професор, ВДАУ;
Середа Л.П., к.т.н., професор;
Чернецький В.М., д.с.-г.н., професор, ВДАУ;
Шерепітко В.В., д.с.-г.н., професор, ВДАУ
Яремчук О.С., к.с.-г.н., доцент, ВДАУ

Адреса редакції: 21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 57-41-79
Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової інформації
КВ 4571 від 19.09.2001

© Вінницький державний аграрний університет, 2009

ЗМІСТ

<i>Брацлавська О. С.</i> ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ: СУТНІСТЬ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА НОВІ ПРІОРИТЕТИ	6
<i>Бондаренко В.М., Бондаренко Л.М.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО- БЕЗПЕЧНОЇ РЕСУРСНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	17
<i>Довгань Ю.В.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БІОДИЗЕЛЮ	29
<i>Захарченко С. В.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ КРАЇНИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ	35
<i>Здирко Н. Г.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	42
<i>Качуровський В.Є., Волонтир Л.О.</i> ЛОГІСТИЧНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ТРАНСПОРТНО-СКЛАДСЬКИХ СИСТЕМ	49
<i>Качуровський С. В.</i> МОДЕЛІ І МЕТОДИ РІШЕННЯ ЗАДАЧІ ОПТИМАЛЬНОЇ ДИСЛОКАЦІЇ СКЛАДІВ	61
<i>Кафлевська С. Г.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ РЕГІОНУ	72

<i>Красняк О. П.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН БУРЯКОЦУКРОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	83
<i>Мазур К.В., Ціхановська В.М.</i>	
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У РЕГІОНІ (на матеріалах Вінницької області)	91
<i>Мазур С.А.</i>	
МЕТОДОЛОГІЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ РЕГІОНУ	101
<i>Мартинюк П.С.</i>	
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ	112
<i>Марценюк-Розарьонова О. В.</i>	
НЕОБХІДНІСТЬ СТРАХУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	125
<i>Недбалюк О.О.</i>	
СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ АПК ВІННИЦЬКОГО РЕГІОНУ	131
<i>Лета Т.В.</i>	
КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ РЕГІОНУ У ФОРМУВАННІ ЙОГО КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА	141
<i>Салтан М.П.</i>	
ФОРМУВАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	152
<i>Томчук О. В.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОДАЛЬШИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ЦУКРОВИХ ЗАВОДІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	162

Фащевський М.І., Чернюк Л.Г., Паткевич Н.О.

МІСЦЕ УКРАЇНИ У СУЧАСНОМУ ТА МАЙБУТНЬОМУ
СВІТОВОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

169

Царук О.Ю., Потапова Н.А.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО МЕХАНІЗМУ
ЗЕМЕЛЬНОГО ОБІГУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ
ДЕРЖАВИ

176

Чернюк Л.Г.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ МОЛОЧНОГО
ПІДКОМПЛЕКСУ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

183

Березюк С.В., Березюк Ю.Б.

ТЕХНОЛОГІЯ НУЛЬОВОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ЯК
ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

193

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У РЕГІОНІ (на матеріалах Вінницької області)

МАЗУР К.В., кандидат економічних наук,

ЦІХАНОВСЬКА В.М., кандидат економічних наук,

Вінницький національний аграрний університет

Розглядається сучасний стан та перспективи розвитку малого підприємництва у Вінницькій області. Визначені проблеми, що стримують розвиток малого бізнесу та можливі напрями розширення свободи підприємництва.

Ключові слова: чинники, демократизація, бізнес, підприємство, реструктуризація, реформи, конкуренція.

Вступ. В сучасних умовах глибоких ринкових перетворень стоїть актуальне завдання – використання переваги підприємницького сектору як мобільної, гнучкої та ефективноі системи господарювання, організації товаровиробництва, торгівлі, послуг і інших видів підприємницької діяльності для піднесення та структурної перебудови економіки регіону, підвищення рівня зайнятості та добробуту населення.

Постановка завдання. Процес розвитку малого підприємництва пов'язаний з сукупністю чинників, серед яких важливе місце займає рівень демократизації суспільства і економічної свободи. Отже, вплив цих чинників на ступінь розвитку малого бізнесу вимагає аналізу ситуації, що склалася, і пошуку прийнятних рішень [2]. Створення сприятливого середовища для формування та функціонування суб'єктів малого

торгівлі та послуг. Тому, незважаючи на зменшення частки малих торговельних підприємств в їх загальній кількості від 47,2% у 2000 році до 35,0% у 2008 році, більшість малих підприємств зайняті саме торгівлею, ремонтом автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 2785 одиниць (35% від загальної кількості малих підприємств).

Наступне місце за питомою вагою малих підприємств за видами економічної діяльності посідають підприємства, що здійснюють операції з нерухомим майном, здаванням в оренду, інжинірингом та надають послуги підприємцям – 1442 одиниці (18,1%), промисловість – 1330 одиниць (16,7%).

Одним із головних завдань розвитку малого підприємництва є вирішення питань зайнятості населення.

За останні 5 років зайнятість в малому бізнесі зростає більш, ніж наполовину. Зростає роль малого бізнесу у формуванні доходів бюджетів. Загальна сума надходжень до бюджетів усіх рівнів від діяльності малого бізнесу за 9 місяців 2008 року становить 285,4 млн. грн., або 16% від загальних обсягів надходжень.

Одним із дієвих шляхів відродження підприємницької діяльності в сільській місцевості є фермерство. З метою забезпечення розвитку малого підприємництва в аграрному секторі економіки області, діє окрема Програма розвитку селянсько-фермерських господарств. За станом на 1 січня 2008 року до реєстру включено 1537 фермерських господарств, з яких діючих – 1,3 тис., де зайнято 4,6 тис. працівників. Кількість фермерських господарств зростає на 1% або на 2 од. (по Україні – на 1,0%).

Спостерігається поживлення інвестиційної діяльності малих підприємств. Кожне четверте підприємство (2026 одиниць) залучає валові капітальні інвестиції. Така активність інвестиційного процесу обумовлена конкуренцією між підприємствами, яка спонукає їх до швидкого

запровадження ефективних технологій, високопродуктивного обладнання, оновлення основних засобів.

Найбільшу частку інвестицій було і спрямовано на розвиток підприємств, зайнятих операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям (40,9% загального обсягу інвестицій малих підприємств) та торгівлі (13,6%) [4].

З метою реалізації заходів щодо фінансової підтримки розвитку малого підприємництва в області проводиться послідовна робота.

Протягом останніх років Вінницька область посідає одне з перших місць серед областей України за обсягом коштів обласного бюджету, які спрямовуються на підтримку підприємництва.

В області продовжується робота із впровадження вимог Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

За останні два роки прийнято 4 розпорядження голови облдержадміністрації, в тому числі у 2008 році від 6 червня 2008 року № 216 «Про невідкладні заходи по реалізації державної політики у сфері підприємництва на 2008 рік». Надано 5 окремих доручень облдержадміністрації, які стосувались вдосконалення роботи дозвільної системи.

Окрім того, питання впровадження вимог Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» неодноразово розглядалась на засіданнях координаційної ради та колегіях облдержадміністрації. Також запроваджено щомісячний моніторинг ефективності роботи єдиних дозвільних офісів та облаштування робочого місця адміністратора.

Дозвільні офіси створені в кожному районі та містах обласного значення. Розпорядженнями райдержадміністрацій, рішеннями виконавчих комітетів міських рад міст обласного значення, затверджено порядок видачі документів дозвільного характеру за принципом організаційної

одності, який передбачає забезпечення прийому і видачу дозвільних документів представниками дозвільних органів у одному відповідно обладнаному приміщенні.

За даними моніторингу, протягом 9 місяців 2008 року, дозвільними офісами в області видано 10056 документів дозвільного характеру, із яких 4034 (40%) – місцевими дозвільними органами та 6022 (60%) – адміністраторами дозвільних офісів, надано понад 8 тис. консультацій.

Документи дозвільного характеру не передбачені законами в області не видаються.

На сайтах Бершадської, Гайсинської, Липовецької, Могилів-Подільської, Немирівської, Томашпільської, Ямпільської райдержадміністрацій, міст обласного значення Вінниця, Жмеринка, Могилів-Подільський, Хмельник, Козятин створено розділи реєстраційного та дозвільного офісів.

При обласній державній адміністрації працює телефон "гарячої лінії" для підприємців. Телефон "гарячої лінії" працює щоденно, а щосереди на прямому зв'язку Голова обласної державної адміністрації, або його заступники, керівники структурних підрозділів облдержадміністрації. За зверненнями надається письмове доручення відповідним службам. Про результати розгляду, заявники інформуються письмово. Результати розгляду звернень також висвітлюються через засоби масової інформації та на веб-сайті облдержадміністрації і доводиться на наступній „гарячій лінії“. На сайті облдержадміністрації в розділі „Регуляторна діяльність“ запроваджено інтерактивне спілкування з питань підприємництва шляхом направлення відповідного запиту до профільного управління.

Інформованість суб'єктів підприємницької діяльності покращується за рахунок роботи інформаційних служб. В області також працюють 30 телефонів „гарячих ліній“ таких служб: податкової адміністрації, регіонального об'єднання захисту підприємництва, консалтингового

центра, центра підтримки підприємництва, Вінницького сільськогосподарського об'єднання підприємців, жіночої асоціації підприємництва, регіонального відділення Української спілки промисловців і підприємців (УСПП), центру сприяння молодіжному підприємництва, спілки "Жіноча перспектива" та молодіжного центру „Форум”.

Для покращення інформаційного забезпечення суб'єктів малого бізнесу також проводяться навчальні семінари, зустрічі, круглі столи. Протягом 9 місяців 2008 року організовано та проведено 665 семінарів, 200 заходів з громадськими організаціями, 298 засідань «круглого столу», 741 зустріч на підприємствах, установах та організаціях з питань роз'яснення податкового законодавства.

З метою пропаганди досягнень ролі та місця малого бізнесу у соціально-економічному розвитку області, популяризації досягнень підприємницької діяльності, сприяння формуванню регіональних пріоритетів товарів та послуг в області, запроваджено щорічно проводиться Регіональний конкурс «Бізнес-еліта Поділля». Конкурс організовано Вінницьким обласним громадським об'єднанням «Регіональний центр підприємництва» під патронатом Вінницької обласної державної адміністрації. В 2008 році конкурс проведено в п'яте у семи номінаціях в різних галузях виробництва: «Компанія лідер», «Відкриття року», «Наша марка», «Стабільність», «Відродження», «Якість», «Благодійність». Переможців та лауреатів конкурсу відзначено дипломами.

У 2008 році між громадською організацією «Вінницький обласний осередок спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні» та Міжнародною благодійною організацією «Фонд Східна Європа» був підписаний договір про цільову благодійну допомогу в розмірі 114,75 тис. грн. на підтримку благодійної діяльності в рамках проекту «Від джерела до розвитку». Метою цього проекту є

формування та впровадження локальної стратегії розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму та народних промислів у 5-ти районах області (Барський, Жмеринський, Мурованокуриловецький, Могилів-Подільський, Ямпільський);

- створення системи формування нових робочих місць із залученням місцевих центрів зайнятості в сільській місцевості;

На розвиток малого бізнесу значний вплив має наявність інфраструктури. В цілому розвиток інфраструктури підтримки підприємництва характеризується позитивною динамікою. Кількість об'єктів інфраструктури зросла за останні 2 роки на 55 одиниць (10%), в основному за рахунок збільшення кількості фінансово-кредитних установ на 33 одиниці, інноваційних та інвестиційних компаній та фондів на 12 одиниць, інформаційно-консультативних установ на 9 одиниць, фондів підтримки підприємства на 5 одиниць;

В області нараховується разом з філіями 647 об'єктів інфраструктури підтримки розвитку малого підприємства, в тому числі: 11 бізнес-центрів, 3 бізнес-інкубатори, 2 технопарки, 10 лізингових центрів, 196 фінансово-кредитних установ, 14 фондів підтримки підприємства, 65 інвестиційних та інноваційних фондів і компаній, 67 інформаційно-консультативних установ [5].

Проблемними питаннями розвитку малого підприємства Вінниччини залишаються:

- суперечливість і неповнота чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів підприємства;

- нестабільність та недосконалість податкового законодавства;

- значна кількість контролюючих органів;

- обмежений доступ до фінансових ресурсів через нерегульованість питань фінансування і кредитування, зокрема мікрокредитування малого підприємства;

підприємництва є одне із першочергових завдань, для всіх регіонів України, у тому числі і для Вінницької області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню удосконалення економічного розвитку малого підприємництва присвячені праці П.Т. Саблука, Маліка М.Й., В.С.Татарінова, Л.А.Яремко та багатьох інших. Авторами численних робіт визначено вагомий вплив демократичних змін і економічної свободи підприємництва на розвиток бізнесу. При цьому в ряді публікацій наголошується позитивна роль економічної свободи і демократії на стан і активність підприємництва у вирішенні народно – господарських завдань[1]. Відомі Українські вчені відмічають, що в Україні, не дивлячись на значні зміни в економічних стосунках, рівень економічної свободи все ще залишається без істотних позитивних змін, що, у свою чергу, негативно позначається на стані малого бізнесу.

Ця обставина вимагає від держави вживання заходів, що забезпечують оптимальні умови для існування і розвитку вільного підприємництва, що є характерним для малих підприємств Вінницької області.

Результати. В області закріпилась позитивна тенденція розвитку малого підприємництва, характерною особливістю якої є випереджаючий розвиток суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб. Факторами, що визначають особливу роль малого підприємництва є:

- створення додаткових робочих місць;
- надання роботи працівникам;
- вивільненням в ході реструктуризації великих підприємств;
- стимулювання підвищення ділової активності населення та розвитку середнього класу, який становить соціальну базу економічних реформ та забезпечує стабільність суспільства;
- всебічне сприяння розвитку людського капіталу;
- формування місцевих споживчих ринків;

Вінниччина посідає 11 місце за питомою вагою у загальній кількості суб'єктів підприємницької діяльності України. Протягом останніх років на Вінниччині закріпилась стійка тенденція щодо зростання кількості малих підприємств. Так за останні сім років їх кількість зростає в півтора рази. В області діє 7949 малих підприємств [3].

Динамічний розвиток підприємництва в області забезпечив покращення рейтингу області за показником кількості суб'єктів малого підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення. Область перемістилась з 17-го (2005 рік) на 11-е місце (2008 рік). Кількість суб'єктів малого підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення становить 555 одиниць, що на 1 одиницю, або 1% більше, ніж в середньому по Україні (554 од.). (Житомирська обл. – 520 од., Тернопільська обл. – 444 од.).

Щорічний приріст кількості малих підприємств супроводжується зростанням їх питомої ваги у загальній кількості суб'єктів господарської діяльності, яка становить 85,7% в загальній кількості суб'єктів господарювання.

В області і надалі зберігається територіальна нерівномірність розвитку. За територіальним розподілом, як і в минулі роки, майже половина малих підприємств області розташована в обласному центрі – 3868 одиниць (48,7%). У Вінницькому районі зосереджено 5,5% загальної кількості малих підприємств, Бершадському – 2,5%, Камянському – 2,4%. Найменшим цей показник залишається у Пінському районі – 0,6%. Найактивніший розвиток малого бізнесу зафіксовано у Бершадському районі, де кількість малих підприємств, в порівнянні з 2000 роком, збільшилась у 3,8 рази, в Теплицькому районі в 2,5 рази. Повільніше цей процес відбувався у Томашпільському та Хмельницькому районах, де темп зростання становив – 115,8% та 117,6% відповідно [5].

Найпривабливішою для малих підприємств через порівняно невелику чисельність працюючих та швидку оборотність коштів, залишається сфера

нерозвиненість небанківського сектора фінансових послуг;
відсутність мотивації до інвестиційної та інноваційної діяльності;
низький рівень міжнародного співробітництва та гармонізації
українських стандартів з європейськими.

Висновки. Отже, для вирішення низки проблем у Вінницькій області передбачається:

- забезпечення зростання кількості діючих малих підприємств до 8400 одиниць та доведення кількості малих підприємств на 10 тис. чол. населення до 51 одиниці;

- скорочення рівня безробіття та доведення чисельності зайнятих у малому підприємстві до 200 тис. чол.;

- забезпечення фінансової підтримки розвитку малого підприємництва за рахунок обласного бюджету на суму 1,0 млн. грн. щорічно, в тому числі шляхом часткової компенсації з обласного бюджету відсоткових ставок за кредитами банків, залученими на реалізацію інвестиційних проектів – 600,0 тис. грн. та на фінансову підтримку на зворотній основі – 300,0 тис. грн.;

- збільшення питомої ваги реалізації продукції малих підприємств в загальному обсязі реалізації по області до 8,8 %;

- створення в малому бізнесі за два роки понад 30 тисяч робочих місць;

- надання дотації на створення нових робочих місць щорічно в сумі не менше 17,0 млн. грн. та 2,0 млн. грн. на професійну перепідготовку;

- вдосконалення формування інфраструктури розвитку малого підприємництва.

В результаті впровадження запропонованих заходів передбачається прискорення розвитку малого підприємництва, повноцінне використання його потенційних можливостей, перетворення його на дієвий механізм розв'язання економічних і соціальних проблем, сприяння структурній

перебудові економіки, зменшення проблем зайнятості населення, зміцнення економічної бази регіонів області та формування регіональних ринків, забезпечення розвитку конкурентного середовища.

Література

1. Татарінов В.С. Економічна свобода в Україні //Економіка і регіон. 2009. - №2. – С. 40-43.
2. Україна – 2015: Національна стратегія розвитку. – Громадсько – політичне об'єднання «Український Форум». – К., 2008. – 74 с.
3. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2009 – 2010 роки: // [Електронний ресурс].
4. Стратегія регіонального розвитку Вінницької області на період до 2015 року.:// [Електронний ресурс].
5. Статистичний щорічник Вінниччини за 2008 рік //Головне управління статистики у Вінницькій області; за ред. С. Ігнатова. – Вінниця 2008.

SUMMARY

Modern state and perspectives of the economic development of small enterprises in the Vinnytsya region are examined. Problems which restrain development of small business and possible trends of expansion of enterprise freedom are determined.